

Opvang, huisvesting en integratie van vluchtelingen in Boekel

Juni 2016

Mark van den Elzen

De komst van vluchtelingen naar ons land raakt vele aspecten van onze samenleving. Voor de opvang, huisvesting en integratie van vluchtelingen wordt een beroep gedaan op de gemeente en op onze gemeenschap van Boekel en Venhorst.

In deze notitie wordt u op de hoogte gebracht van de laatste ontwikkelingen over dit onderwerp en de consequenties voor de gemeente Boekel.

1. Vluchtelingen: asielzoekers, statushouders; samenwerking en verantwoordelijkheid

Op 27 november 2015 hebben rijk, provincies en gemeenten een Bestuursakkoord Verhoogde Asielinstroom gesloten over de samenwerking en verdeling van verantwoordelijkheden ten aanzien van opvang en huisvesting van vluchtelingen.

- **Het rijk** is met het Centraal Orgaan Opvang Asielzoekers (COA) verantwoordelijk voor opvang van **asielzoekers**: vluchtelingen die in afwachting zijn van antwoord op hun verzoek om asiel.
- **De gemeenten** zijn al sinds jaren verantwoordelijk voor huisvesting en begeleiding van **statushouders**: vluchtelingen met een verblijfsstatus (toestemming om in Nederland te blijven).
- **De provincie** ziet namens het rijk toe op het nakomen door gemeenten van de taakstelling huisvesting statushouders.

Hoewel dit een helder onderscheid in verantwoordelijkheden lijkt, loopt het in de praktijk door elkaar:

- Voor het realiseren van voldoende (nood)opvanglocaties voor asielzoekers doet het COA een beroep op gemeenten.
- Doordat gemeenten achterblijven in het realiseren van voldoende huisvesting voor statushouders, verblijft er een groot aantal statushouders in de Azc-opvang van de COA.

1.1. Taakstelling huisvesting statushouders

De huisvesting van statushouders (vluchtelingen met een verblijfsstatus) is reeds jaren een verantwoordelijkheid van de gemeente. Op grond van de Woningwet wordt per halfjaar een taakstelling opgelegd, afhankelijk van verleende verblijfsvergunningen. Als gevolg van de toenemende toestroom vluchtelingen is de taakstelling de laatste jaren flink opgelopen.

Taakstelling gemeente Boekel	
2010	7
2011	6
2012	3
2013	7
2014	10
2015	18
2016	26

In de centrale opvang van de COA verblijven momenteel circa 16.000 vluchtelingen met een verblijfsstatus die in afwachting zijn van een woningtoewijzing door een gemeente. De COA doet een beroep op gemeenten om deze taakstelling met spoed in te lossen zodat er ruimte in de opvang vrijkomt voor nieuwe vluchtelingen.

Deze statushouders zijn voornamelijk alleenstaanden, veelal met een verzoek om gezinshereniging.

1.2. Opvang asielzoekers – Pact van Brabant

Op initiatief van commissaris Van de Donk hebben de gemeenten in Brabant een plan van aanpak uitgewerkt om de opvang van asielzoekers te gaan organiseren. Uitgangspunt daarbij is dat gemeenten samen optrekken om zelf voorstellen te doen aan het rijk en de COA, rekening houdend met de mogelijkheden en schaal van de samenwerkende gemeenten.

De gemeente Boekel trekt hierbij samen op met de gemeenten Oss, Bernheze, Landerd, Uden, Veghel, Sint-Oedenrode en Schijndel in de subregio As50+.

Deze regio is verder opgedeeld in de clusters: Oss/Bernheze, Veghel/StOedenrode/Schijndel en Uden/Landerd/Boekel.

Na een informatiebijeenkomst in Nia Domo op 17 mei 2016 voor de gemeenteraden van de 8 gemeenten is op 25 mei 2016 het plan van aanpak van de regio As50+ gepresenteerd aan de provincie. Zie bijlage.

Dit plan van aanpak geeft uitleg over de gezamenlijke opgave en het proces om te komen tot voldoende opvangcapaciteit. De uitwerking daarvan vindt plaats op lokaal niveau.

De opgave van de gemeenten Uden, Landerd en Boekel is opvang realiseren voor 300 asielzoekers. In de afstemming door de colleges van deze gemeenten is deze opgave verbonden met de taakstelling huisvesting statushouders. Dit heeft geresulteerd in het volgende voorstel dat aan de drie gemeenteraden wordt voorgelegd:

- Een asielzoekerscentrum voor 300 vluchtelingen in Uden voor de duur van 5 jaar
- Ter compensatie huisvesten Landerd en Boekel een aantal statushouders voor Uden: 50% extra van de opgelegde taakstelling, voor de duur van 5 jaar
- Over randvoorwaarden zoals financiële verevening worden nog afspraken gemaakt

Voor de gemeente Boekel leidt dit voor 2016 tot een taakstelling huisvesting statushouders van 26 + 13 = 39 personen.

2016	26 + 13 = 39
------	--------------

2. Huisvesting statushouders

De taakstelling huisvesting statushouders wordt uitgevoerd in nauwe samenwerking met woningstichting PeelrandWonen, Vluchtelingenwerk Boekel en het COA.

Tot 2016 is de taakstelling vervuld, met name doordat het steeds gelukt is de beschikbare woningen toe te wijzen aan passende gezinnen statushouders.

Zoals hierboven aangegeven hebben we momenteel te maken met een fors hogere taakstelling huisvesting statushouders. Deze wordt voor de duur van 5 jaar verhoogd met 50%.

Daarnaast vraagt ook de huidige samenstelling van de wachtende statushouders in de opvang, voornamelijk alleenstaanden, om extra maatregelen.

PeelrandWonen neemt verantwoordelijkheid voor deze gewijzigde taakstelling door te werken aan aanvullend aanbod zowel voor de reguliere woningbehoefte als ook voor de opvang van statushouders en door het aanbod aan te passen aan de gewijzigde vraag: huisvesting alleenstaanden.

2.1 Extra huurwoningen (voor alle doelgroepen)

Met PeelrandWonen zijn prestatieafspraken gemaakt over de uitbreiding van het aantal huurwoningen. In het kader daarvan worden momenteel nieuwe woningen gebouwd in de Kerkstraat en op De Donk.

Daarnaast is een aantal woningen uit de verkoop gehaald en gerenoveerd om opnieuw te verhuren.

In aanvulling hierop worden voor drie locaties in Boekel; (Irenestraat, Grootveld/Donkstraat en Donkstraat 5) inbreidingsplannen voorbereid waar versneld reguliere huurwoningen gebouwd gaan worden.

Door de nieuwe huurwoningen ontstaat doorstroming van huurders vanuit andere woningen. Hierdoor komen huurwoningen beschikbaar voor statushouders gespreid over heel de gemeente.

2.2. Passende huisvesting voor alleenstaanden

PeelrandWonen komt met initiatieven voor passende huisvesting van alleenstaanden: Wooneenheden op maat, al dan niet met gedeelde voorzieningen, passend voor een tijdelijke situatie als tussenstap naar een gezinswoning zodra de andere gezinsleden naar Nederland komen. Deze initiatieven zijn van tijdelijke aard. Afhankelijk van de ervaringen met deze huisvesting en de noodzaak in de toekomst kunnen deze initiatieven aangepast worden.

2.2.1. Kamergewijze verhuur

Een grote huurwoning met aanbouw wordt door PeelrandWonen verbouwd voor kamergewijze verhuur. Deze woning wordt medio juni opgeleverd. In de vier wooneenheden, met gezamenlijk gebruik van keuken en sanitair, komen 4 of 5 statushouders wonen.

2.2.2. Tiny Houses

PeelrandWonen gaat tijdelijk een extra woonvorm in Boekel realiseren die past bij de vraag vanuit de COA maar die ook passende huisvesting kan bieden voor andere doelgroepen. Daarbij wordt gedacht aan het concept van Tiny Houses, kleine huisjes voor 2 personen. PeelrandWonen onderzoekt de mogelijkheid om in eerste instantie 8 van deze huisjes te laten plaatsen. Dat levert woonruimte voor in totaal 16 personen. Afhankelijk van de ervaringen en behoefte kunnen in een latere fase nog aanvullende huisjes geplaatst worden.

Deze Tiny Houses krijgen een plek op een locatie in de planontwikkeling van De Run, ten zuiden van de locatie Ecodorp op het voormalig terrein van loonbedrijf Van den Broek. Mocht dat nodig zijn dan biedt dit perceel (8700m²) voldoende ruimte voor plaatsing van aanvullende huisjes.

Daarbij gelden de volgende randvoorwaarden:

- Realisatie op grond van tijdelijke bouwvergunningen voor de duur van 10 jaar
- Met een erfpachtovereenkomst met PeelrandWonen voor de duur van 10 jaar
- Ontsluiting via Klein Rondeel
- De kosten voor bouwrijp maken worden geschat op € 85.000
- De pachtsom is vastgesteld op € 40 per maand per huisje. Bij 8 huisjes: € 3840 per jaar.
- Na beëindiging van vergunning en overeenkomst worden de huisjes door PeelrandWonen verwijderd.

Als mogelijke tweede locatie voor plaatsing van Tiny Houses is een perceel aan Kerkenekkerpad, aan de westrand van plan De Donk beschikbaar. Op grond van ervaringen en noodzaak kunnen ook op die locatie, onder dezelfde voorwaarden tijdelijke huisjes geplaatst worden.

De kosten voor bouwrijp maken van die locatie worden geschat op € 60.000.

2.3. Huisvesting opvang Alleenstaande Minderjarige Vluchtelingen (AMV)

Op verzoek van Oosterpoort jeugdhulpverlening zijn de mogelijkheden onderzocht om huisvesting te realiseren voor de opvang van 8 alleenstaande minderjarige vluchtelingen AMV'ers (statushouders) met begeleiding.

Deze statushouders tellen mee voor de taakstelling. De jongeren komen echter niet ten laste van de gemeente. Zodra een jongere 18 wordt, wordt daarvoor andere woonruimte gezocht, mogelijk in onze gemeente.

Deze woongroep van 8 jongeren met begeleiding kan gehuisvest worden in tijdelijke units.

Ook deze huisvesting krijgt een plek op de hierboven omschreven locatie op De Run.

Voor de realisatie van deze opvang gelden de volgende voorwaarden:

- Huisvesting in tijdelijke units op grond van een tijdelijke vergunning voor de duur van 5 jaar.
- Dergelijk wooncomplex omvat 200/250 m² bvo. Samen met de buitenruimte is hiervoor een locatie nodig van minimaal 800m².
- Oosterpoort sluit een huurcontract met de gemeente met een huurbedrag van € 2.000 per maand tot en met 2018 (gerelateerd aan de looptijd van de huidige overeenkomst van Oosterpoort met voogdijinstelling Nidos).

- Mogelijk wordt de overeenkomst daarna verlengd. Wanneer dat niet het geval is kunnen de units ingezet worden voor huisvesting van volwassen statushouders, of worden verwijderd.
- Momenteel loopt nog een aanbestedingstraject (onder voorbehoud van besluitvorming) en kunnen geen bedragen genoemd worden van benodigde investeringen. Ten tijde van commissie- en raadsvergadering is dit traject afgerond en kunnen bedragen bekend gemaakt worden.

Opmerking: Vanwege een verminderde instroom van minderjarige vluchtelingen is op dit moment niet zeker of de noodzaak voor deze opvang nog aanwezig is op het moment dat deze units geplaatst kunnen worden. Dit kan ertoe leiden dat Oosterpoort geen overeenkomst sluit met de gemeente voor deze opvang. Daarmee vervalt deze optie voor huisvesting statushouders. Dat kan er toe leiden dat er extra huisvesting noodzakelijk is in Tiny Houses van PeelrandWonen.

3. Maatschappelijke begeleiding en integratie

3.1. Participatieverklaring

Naast huisvesting heeft de gemeente ook de taak om begeleiding van de nieuwe inwoners te organiseren. Bij de vestiging van de statushouders biedt Vluchtelingenwerk Boekel de statushouders maatschappelijke begeleiding. Vanaf 2016 wordt dit uitgebreid met een zogenaamde participatieverklaring. Onderdeel daarvan is uitleg over de normen en waarden van onze gemeenschap; rechten en plichten; wat kan men verwachten van onze maatschappij en wat wordt er van de nieuwkomer verwacht: participatie. Dit is een uitgebreid 'Welkom in Nederland' dat wordt afgesloten met een formele ondertekening van een participatieverklaring. De uitvoering van het participatieverklaringstraject wordt opgezet samen met Vluchtelingenwerk en met andere instanties waarmee de nieuwkomers te maken krijgen zoals PeelrandWonen en Optimisd.

3.2. Vluchtelingenwerk Boekel

Statushouders die zich vestigen in Boekel worden begeleid door vrijwilligers van Vluchtelingenwerk Boekel. Deze groep wordt ook nauw betrokken bij de nieuwe initiatieven als gevolg van de toegenomen taakstelling. Vluchtelingenwerk geeft aan dat deze extra aanwas zwaar drukt op hun vrijwilligers en organisatie. Er is behoefte aan extra vrijwilligers en het inwerken daarvan doet ook een beroep op dezelfde groep betrokken vrijwilligers. Vluchtelingenwerk wordt momenteel gesubsidieerd middels een budgetsubsidie ten bedrage van € 3.500. Jaarlijks vindt afrekening plaats op grond van daadwerkelijk gemaakte kosten. Vanwege extra begeleidingskosten en scholing van vrijwilligers is een tussentijdse verhoging van subsidie aangevraagd. Op grond van hun aangepaste begroting 2016 en 2017 wordt de budgetsubsidie met ingang van 2016 verhoogd naar € 6000 per jaar.

Vluchtelingenwerk geeft aan de opzet en inhoud van hun werkzaamheden te willen heroverwegen. De langdurige intensieve begeleiding is met de huidige aantallen moeilijk vol te houden. Een andere aanpak is mogelijk kortdurende begeleiding bij verhuizing naar Boekel en daarna het inrichten van spreekuren waar statushouders zich kunnen melden naar behoefte.

Vanuit de gemeente wordt ondersteuning aangeboden om mee te denken over een nieuwe werkwijze en opzet. Dit kan mogelijk ook leiden tot enige vorm van professionele begeleiding. In dat laatste geval zal de subsidievraag daarop nogmaals aangepast moeten worden.

3.3. Participatiewet

De statushouders die zich in onze gemeente vestigen krijgen te maken met de verplichtingen vanuit de Wet Inburgering en de Participatiewet. Betrokkenen behoren tot de klantengroep bij de sociale dienst Optimisd.

Deze klantengroep leidt tot extra beslag op de middelen voor Sociale Zaken. Op grond van een modelberekening, aangedragen vanuit de gemeente Landerd, zijn de kosten voor de gemeente Boekel in verband met de huisvesting statushouders in beeld gebracht. Daarbij komen we voor Boekel per saldo tot extra kosten in het eerste jaar ten bedrage van € 185.000. Zie de bijlage voor de berekening.

De uitkomst van deze berekening heeft momenteel nog slechts beperkte waarde. Er is namelijk uitgegaan van een aantal aannames die nog flink kunnen wijzigen, zoals de vestiging van een mix van

gezinnen en alleenstaanden. Naast deze aannames zijn verschillende onderdelen slechts voorlopige schattingen. Met name ook de mate waarin deze kosten door het rijk gecompenseerd gaan worden is op dit moment nog onvoldoende duidelijk.

De extra kosten gelden als een financieel risico voor de gemeente. Er is op dit moment onvoldoende zicht om dit financieel in de budgetten te verwerken.

Over randvoorwaarden zoals financiële verevening in verband met de opvang vluchtelingen worden nog afspraken gemaakt tussen de gemeenten Uden, Landerd en Boekel. Vanuit de projectorganisatie van het Pact van Brabant wordt gewerkt aan een verrekeningsmodel. Het is momenteel nog niet duidelijk wat hier uit gaat komen. In de berekeningen wordt vooralsnog geen rekening gehouden met een bijdrage voor Boekel.

3.4. Extra inzet trajectbegeleiding

Integratie wordt bespoedigd door statushouders via een zo kort mogelijk traject naar werk en zelfstandige inkomsten te begeleiden.

De doelgroep kenmerkt zich door een grote diversiteit zowel qua opleidingsniveau, werkervaring, leeftijd en etniciteit. Ieder heeft zijn eigen (vlucht)verhaal en zijn eigen wijze om dit te verwerken. Het gemeenschappelijk kader ligt in het feit dat ze allemaal opnieuw hun leven moeten opbouwen in een nieuwe samenleving met andere regels, waarden en normen. Dit geldt ook voor het (weer) aan het werk gaan. Toetreding tot de arbeidsmarkt gaat dan ook niet vanzelf. Ondersteuning daarbij is nodig.

Van deze klanten wordt al in een vroeg stadium na huisvesting in beeld gebracht wat de arbeidspotentie is. Afhankelijk van de uitkomst worden verschillende trajecten ingezet:

- Voor klanten met een groot uitstroom potentieel (uitstroom binnen een half jaar): een arbeidstrainingstraject.
- Klanten die binnen een jaar uit kunnen stromen worden arbeidsrijp gemaakt door een langer trainingstraject.
- De groep die een grote afstand tot de arbeidsmarkt heeft (meer dan 1 jaar) wordt sociaal geactiveerd.

Dit alles wordt gecombineerd met de inburgering die klanten binnen 3 jaar af moeten ronden. De inburgering is een eigen verantwoordelijkheid van de klant. Als gemeente is het wel belangrijk om in beeld te hebben wat de klant aan inburgering doet en wat de vorderingen zijn.

De trajecten worden in samenwerking met Optimisd, IBN en POR reïntegratie aangeboden.

De kosten van deze ondersteuning zijn geraamd op € 70.000. Hiermee kan zowel de sinds 2014 gevestigde statushouders als ook de nog te vestigen statushouders in 2016 een traject aangeboden worden. In de raming is uitgegaan van 35 volwassenen. Het opleidingsniveau en de werkelijke afstand tot de arbeidsmarkt is van invloed op de uiteindelijke kosten. In de raming is verder uitgegaan van gemiddelde trajectkosten, eventuele maatwerktrajecten (bijvoorbeeld een opleiding om de kansen op een baan te vergroten) zijn hier niet in meegenomen.

3.5. Integratie in de gemeenschap van Boekel

De integratie van de statushouders start bij huisvesting in Boekel, begeleiding daarbij door Vluchtelingenwerk, het participatieverklaringstraject en vanuit de verplichtingen vanuit Wet Inburgering en Participatiewet. De integratie moet verder inhoud krijgen door deel te gaan nemen en onderdeel te worden van de gemeenschap van Boekel. Naast de instanties als gemeente, Vluchtelingenwerk of PeelrandWonen is daarbij ook een rol weggelegd voor andere instanties, verenigingen, werkgevers en bewoners van Boekel.

Om de gemeenschap hier bij te betrekken wordt op 14 juli 2016 een bijeenkomst georganiseerd over de integratie van de statushouders in de gemeenschap. Daarbij wordt aan organisaties, verenigingen, bedrijven en inwoners uitleg gegeven over de consequenties voor Boekel van de verhoogde vluchtelingenstroom. En ze worden daarbij uitgenodigd mee te denken over:

- mogelijkheden voor de nieuwe inwoners om mee te doen in Boekel;
- wat zij nodig hebben om de nieuwe inwoners te helpen met integreren;
- wat kansen en eventuele obstakels zijn in de integratie.

4. Financiële gevolgen

De hierboven beschreven maatregelen om de opvang, huisvesting en integratie van vluchtelingen in Boekel uit te voeren hebben de volgende financiële gevolgen. De facilitering van de bouw van extra huurwoningen blijft hierbij buiten beschouwing. Deze woningen zijn niet specifiek voor de opvang en huisvesting van statushouders.

De genoemde bedragen zijn ramingen die gebaseerd zijn op aannames en schattingen op grond van de huidige kennis.

Maatregel	kosten	Baten	Opmerking
Locatie Run bouwrijp maken voor Tiny Houses en opvang AMV's Oosterpoort	€ 85.000	Erfpacht 10 jaar: 8 huisjes: € 38.400	
Locatie Kerkenekkerpad bouwrijp maken	€ 65.000	Erfpacht 10 jaar: 8 huisjes: € 38.400	
Tijdelijke units opvang AMV's Oosterpoort	Aanbesteding loopt	Huur Oosterpoort € 24.000 per jaar	Aanbesteding
Subsidie Vluchtelingenwerk	€ 6.000 per jaar		
Extra budget trajectbegeleiding	€ 70.000 2016 € 50.000 vanaf 2017		
Extra kosten participatie budget Sociale Zaken	Onvoldoende duidelijk Schatting: € 185.000	Onvoldoende duidelijk	Open einde regelingen

Bijlagen:

1. Plan van aanpak Gezamenlijke opvang vluchtelingen As50+, met aanbiedingsnotitie
2. Berekening kosten participatie statushouders, juni 2016 (naar model Landerd)